

‘De vreugde van de liefde’ – synode gezin

1 Samenvatting tekst

De tekst van de gespreksbijdrage is geschreven door Jan Vanden Berghe op basis van een artikel dat Prof. Em. Roger Burggraeve voor Adem-tocht schreef en dat je terugvindt op onze webstek als Bijlage 2.

Het heet: DUURZAME VRIENDSCHAPSLIEFDE. Stapstenen voor groei en onderscheiding in het licht van ‘De vreugde van de liefde’ (Franciscus I)

De dubbele bisschoppensynode over het *Huwelijk en het Gezin* (in 2014 en 2015) leverde een lijvig document op van 208 blzn. Het document van paus Franciscus na deze bijeenkomsten is een *postsynodale apostolische exhortatie*. Het draagt als titel *Amoris Laetitia*, in het Nederlands *De vreugde van de liefde*.

Dit alles samenvatten op één bladzijde is onmogelijk.

1. Het document wil op een wervende en appellerende manier christenen de ‘vreugde van de liefde’ laten ontdekken. Het huwelijk is een intieme gemeenschap van leven en liefde, gesteund op de vrije instemming van man en vrouw. Ze is exclusief, wederkerig en duurzaam: ‘in goede en kwade dagen’. Katholieken beleven hun huwelijksrelatie als een teken van Gods eindeloze liefde voor de mens: het is een sacrament. Franciscus stelt de huwelijksliefde heel centraal. Zijn indringende commentaar op het *Loflied van de liefde* bij Paulus liegt er niet om. Of bepaalde gedragingen *toegelaten zijn of zondig*, dient vanuit dit standpunt bekeken: bevorderen zij de vriendschapsrelatie en versterken ze die? Dit is al een heel bevrijdend perspectief.
2. Het document staat ook uitvoerig stil bij relatievormen als samenwonen, het louter burgerlijk huwelijk, het hertrouwen na echtscheiding, enz. M.a.w. alles wat (nog) niet aan het katholieke ideaal beantwoordt en wat heel vaak in de media oorzaak is van het afschrijven van de ‘achterhaalde visie’ van de kerk in de materie van relaties en seksualiteit. Het synodedocument laat een zeer genuanceerde houding zien. Liefde en onvolmaaktheid wonen samen. Als het sacramenteel huwelijk een *tastbaar teken* is van Gods liefde in deze wereld, toch blijft het een *onvolkomen teken* ervan. Er is dus altijd de mogelijkheid om te *groeien in liefde*.

Ook al worden een aantal relatievormen die niet beantwoorden aan wat de kerk een *huwelijk* noemt, door Franciscus als *irreguliere situaties* genoemd, toch erkent het document dat er verzachtende omstandigheden kunnen zijn en uiteenlopende motieven waarom mensen andere keuzes maken. Er is uitdrukkelijk plaats voor een *groeibenadering* en voor het *persoonlijk geweten*. Niet het *zogezegde* geweten van “Ik vind dat...”, maar het *gevormd* geweten dat op de hoogte is van wat de kerk voorhoudt en waarom en dat een gesprek met een geestelijke begeleid(st)er niet uit de weg gaat.

De katholieke kerk erkent in sommige gevallen de noodzaak tot scheiding, maar erkent geen echtscheiding en hertrouw. In de pastorale praktijk evenwel is er een hele openheid gegroeid die niet tot een tweede huwelijk kan leiden. Ook de kwestie van de communie voor christenen die burgerlijk hertrouwden, komt niet uitdrukkelijk ter sprake in dit slotdocument, al is er duidelijk gesteld dat deze

christenen blijven deel uitmaken van de kerkgemeenschap. En gevolgtrekkingen daarvan zullen voor het persoonlijk geweten zijn en voor de pastoraal... Het hele document is trouwens doordrongen van *pastorale barmhartigheid* (ook merkbaar in de manier waarop de geboorteregeling ter sprake komt en enige ruimte voor holebirelaties) en vooral doordrongen van de *vreugde* van het evangelie.

2 Methodische bedenkingen voor deze bijeenkomst

2.1 Een document van meer dan 200 blz. in al zijn genuanceerdheid ter sprake brengen in anderhalf uur is een onmogelijkheid. Misschien kan je al groep allereerst zoeken waarin deze tekst katholieke gehuwden tot steun kan zijn in de beleving van hun huwelijk om er de diepte, de vreugde en het grote geheim van te erkennen. Maar ook anderzijds om met open geest de realiteit rond relatievormen niet te verketteren, maar er de (groei)kansen van te zien en te ondersteunen wat er realistisch bekeken aan waardevol is aanwezig is. M.a.w. het ideaal niet uit het oog verliezen, maar het toetsen aan de werkelijkheid. "Idealen zijn als sterren: je kan ze niet bereiken, maar je kan er je koers naar richten" aldus Leo kardinaal Seunens.

2.2 Niet slecht lijkt mij de deelnemers aan het woord te laten die vertellen over hun eigen (klein)kinderen of bekenden die het huwelijksideaal niet konden waarmaken, maar die zoekend zijn hoe ze er het beste van te maken. Of over mensen die homoseksueel geaard zijn / transgender zijn en hoe zij hun leven uitbouwen. En daarbij de vraag te stellen: "Hoe kan de kerkgemeenschap hen daarin tot steun zijn, als zij die steun wensen tenminste?"

3 Wat je moet weten om de exhortatie over het gezin te beoordelen

Door *Kerknet-redactie* (Lieve Wouters) gepubliceerd op donderdag 17 maart 2016 (zie <https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/wat-je-moet-weten-om-de-exhortatie-over-het-gezin-te-beoordelen>)

Zaterdag ondertekent paus Franciscus zijn omzendbrief over het gezin. De belangrijkste boodschap valt wellicht tussen de regels te lezen.

Wie meteen op zoek gaat naar de hete hangijzers in het document (gaan we eindelijk holebirelaties aanvaarden?), zal wellicht teleurgesteld zijn. Maar voor wie tussen de regels kan lezen, is er reden tot hoop.

Wat vooraf ging

In 2014 en 2015 kwamen bisschoppen uit de hele wereld telkens drie weken lang in Rome samen om na te denken over de uitdagingen waarvoor christelijke gezinnen vandaag staan en over hun betekenis voor de kerk en de samenleving. Als er één ding duidelijk werd, is het wel dat het gezin de kerk nauw aan het hart ligt. Ze wil gezinnen ondersteunen om kernen te zijn waarin Gods liefdeskracht aan het werk is.

Over hoe dit best kan gebeuren, lagen de meningen soms ver uiteen. Er bestaat nu eenmaal een grote kloof tussen het christelijke ideaal en de sociale realiteit. Het slotdocument met de besluiten van de synodevaders was dan ook een compromis. De vraag is nu: wat doet de paus ermee? Zaterdag ondertekent hij zijn post-synodale exhortatie, die kort nadien gepubliceerd zal worden.

1) De paus zal standpunten van voorgangers niet uitdrukkelijk herroepen

In 1980 vond al eens een synode plaats over het gezin. De toenmalige paus Johannes-Paulus II schreef zijn visie neer in de exhortatie *Familiaris Consortio*. Het is niet de gewoonte dat pausen elkaars werk terugdraaien. Als paus Franciscus dat wel doet, bestaat de kans dat zijn eigen werk ook weer door een opvolger tenietgedaan wordt. Streeft hij naar verandering op de lange termijn, dan kiest hij de weg van de geleidelijkheid. Ook om de eenheid in de kerk te bewaren, zal de paus de besluiten van de synodevaders respecteren en in de lijn blijven met hun slotdocument. Met andere woorden, de onverbreekbaarheid van het huwelijk zal het fundament blijven van de christelijke visie op het gezin. En het huwelijk blijft voorbehouden voor heterostellen.

2) De houding van de kerk is wel fundamenteel veranderd

Waar *Familiaris Consortio* een vermanende toon aansloeg en weinig begrip toonde voor de uitdagingen waarmee gezinnen geconfronteerd worden, vraagt het slotdocument van de synodevaders al (in paragraaf 70) dat de pastorale praktijk moet uitgaan van de positieve elementen in relatie die nog niet of niet meer helemaal beantwoordt aan het christelijke ideaal.

De kerk is geen tolhuis. Paus Franciscus vergelijkt de kerk liever met een liefhebbende moeder of met een veldhospitaal, dat daar is waar mensen met hun kwetsuren verzorgd worden.

3) De piramide van de kerk is omgekeerd

De bisschoppensynode werd als vergadermodel in het leven geroepen na het Tweede Vaticaans Concilie. Bedoeling was om lokale kerken sterker te betrekken bij het beleid en om de paus te adviseren.

De decentralisatie van de beslissingsmacht in Rome stakte door de jaren heen. Paus Franciscus maakt er opnieuw werk van.

Dat maakte de methode waarmee de synode werkte, al duidelijk. Er was meer ruimte voor debat dan op voorgaande synodes. Daardoor kwam ook aan het licht hoe verschillend de uitdagingen zijn voor gezinnen in Afrika, het Midden-Oosten of Europa. Om de pastorale praktijk beter af te stemmen op de plaatselijke situatie, is het nodig om bepaalde bevoegdheden naar bisschoppenconferenties door te schuiven, vindt de paus. Welke bevoegdheden dat precies zijn, is de grote vraag. Meer autonomie voor plaatselijke kerken is alleszins een uitweg uit tegenstellingen die niet eenvoudig op te lossen zijn.

4) Loflied op de liefde

Mgr. Luc Van Looy, die ook aanwezig was op de synode, verwacht dat de paus zijn exhortatie opnieuw schrijft volgens de bekende drieslag van kardinaal Cardijn: zien, oordelen en handelen. “Vervang dat *oordelen* maar door *begrijpen*”, zegt de Gentse bisschop Luc Van Looy erbij: “Als we één ding leerden, is het wel dat we niet moeten oordelen.” “De synode ging over veel meer dan alleen die communie voor hertrouwde echtgescheidenen of het homohuwelijk. Ik verwacht dan ook dat de brief van de paus een meditatie wordt op Gods liefdeskracht en hoe die gestalte kan krijgen in het gezin.” Zeker de moeite waard ter inspiratie voor alle gelovigen. De president van de Pauselijke Raad voor het Gezin, Mgr. Vincenzo Paglia, noemde het document al een loflied op de liefde.

4 Bibliografie

- Paus Franciscus, *De vreugde van de liefde. Amoris Laetitia*. Postsynodale apostolische exhortatie over de liefde in het gezin, Uitgave Licap Halewijn, 2016, 208 blz., 11 euro. ISBN 978-94-6196-131-0. Een heel leesbaar document!
- Een ouder werkje dat nog steeds lezenswaard is (te vragen in een bibliotheek; tweedehands verkrijgbaar soms, ook via internet): Roger Burggraeve en Ilse van Halst, *Tussen Rome en leven*, Terra-Lannoo, 1994, 94 p. "We leven in een tijd waarin veel onduidelijkheid heerst en waarin ieder voor zich uitmaakt wat ethisch geoorloofd is of niet, zodat het gevoel ontstaat dat er geen ethische oriëntaties meer zijn. Dit essay wil een smeebede zijn om binnen het kerkelijk spreken over barmhartigheid een ethiek van het haalbare te ontwikkelen voor de gebroken mens die de evangelische radicaliteit niet aankan, evenwel zonder dit ideaal op te geven."
- Wie een wat moeilijker geschreven tekst niet vreest, kan zeker de bijdrage van Roger Burggraeve op de webstek van Adem-tocht bestuderen. Een parel die de 'openheid' in de exhortatie weet te onderkennen en te beargumenteren.
- En zopas op 11 oktober verschenen: Johan Bonny, Roger Burggraeve en Ilse Van Halst, *Mag ik? Dank je. Sorry. Vrijmoedige dialoog over relaties, huwelijk en gezin vanuit christelijk perspectief*, Lannoo, Tielt, 2016, 248 p., EAN9789401438254

5 Suggesties voor een afsluitend gebedsmoment

Breng mee: N.T. – DDW 1 of DDW 19 - *Bid om vrede*, Huub Oosterhuis.

1 **Lied:** Z.J. 664: *Om niet alleen en onvoldaan* (zie DDW 1/13 en ook DDW 19/1)

2 **Bijbellezing:** Paulus, **1 Kor. 13**: Het loflied op de liefde.

3 **Gebed voor man en vrouw, mens en mens (Huub Oosterhuis)**

Voor de meer uitgebreide tekst: zie *Bid om vrede*, p. 99-100 (als bijlage nr. 3 terug te vinden op de webstek van Ademtocht bij gespreksonderwerp december 2016).

God, Gij zijt met hart en ziel aan de mensen getrouwd,

Gij hebt U verbonden met ieder van ons.

Wij bidden U, dat wij in goede en kwade dagen uw trouw mogen ervaren.

En dat wij in uw naam de kracht zullen vinden,

om hen die ons gegeven zijn

lief te hebben en te eren,

bij te staan en trouw te blijven

levenslang, tot in de dood, tot in uw eeuwigheid.

4 Je kan desgewenst het **beginlied** hernemen.

Op- en aanmerkingen kunnen gemaild worden naar guido.debonnet@skynet.be